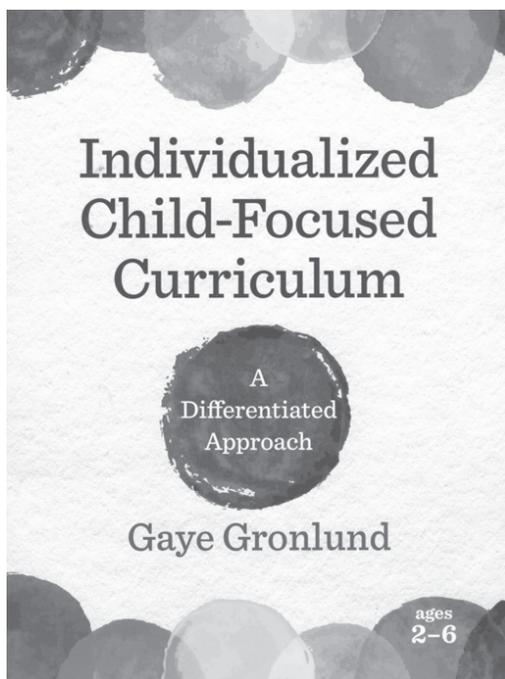

บทปริทัศน์หนังสือ

หลักสูตรที่มุ่งเน้นความสำคัญของเด็ก เป็นรายบุคคล: แนวการสอนตามความแตกต่าง Individualized Child-Focused Curriculum: A Differentiated Approach

กันต์ฉวีพัชญ์ อยู่อำไพ*

บทนำ

หนังสือเรื่อง Individualized Child-Focused Curriculum: A Differentiated Approach หรือ “หลักสูตรที่มุ่งเน้นความสำคัญของเด็กเป็นรายบุคคล: แนวการสอนตามความแตกต่าง” เขียนโดย Gaye Gronlund นักวิชาการผู้เป็นที่ปรึกษาคนสำคัญทางการศึกษาปฐมวัยหลายองค์การ ตีพิมพ์ครั้งแรกโดยสำนักพิมพ์ Redleaf Press เมื่อปลายเดือนพฤษภาคม ปี ค.ศ. 2016 มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อตั้งคำถามและตอบ

คำถามสำคัญว่าในยุคสมัยที่ชั้นเรียนเต็มไปด้วยประเด็นละเอียดอ่อน อีกสารพัดเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงกันทันตาจนนำความยุ่งยากปรากฏขึ้นหลายระดับ เช่นนี้แล้วเราจะสามารถให้ความสำคัญกับเด็กเป็นรายบุคคลได้อย่างไร ซึ่ง ผู้เขียนได้ทำหน้าที่ทั้งทฤษฎีและเสนอแนวปฏิบัติแก่ครูอนุบาลและนักการศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นรูปธรรม ส่วนจุดมุ่งหมายรองอีกประการของผู้เขียนคือคาดหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะสามารถนำความรื่นรมย์ปีติกลับคืนสู่หัวใจของครูอนุบาลและนักการศึกษาปฐมวัยที่ต้องเผชิญความท้าทายทางวิชาชีพได้

ในเชิงนัยทางวิชาการ อาจตีความได้ว่านี่เป็นตำราทางการศึกษาปฐมวัยอีกเล่มหนึ่งในช่วงทศวรรษที่ 2 ของศตวรรษที่ 21 ซึ่งอาจถูกเขียนมาเพื่อโต้แย้งข้อวิจารณ์ของ Schmoker (2010) คอลัมน์นิสต์และนักการศึกษาผู้มีชื่อเสียงคนสำคัญของยุคสมัยที่เคยเสนอว่าหลักสูตรหรือแนวทางการสอนตามความแตกต่างนั้นรังแต่จะเพิ่มภาระและสร้างความอึดหนาระอาใจให้แก่ครู อีกทั้งหมิ่นคุณค่าของศาสตร์ด้านหลักสูตรการสอนที่เต็มไปด้วยสารพันแนวทางการสอนชั้นเรียนกลุ่มใหญ่ให้ประสบความสำเร็จซึ่งมีทั้งรูปแบบและวิธีสอนให้เลือกมากมายอยู่แล้วต้องมึมลทิน โดยข้อวิจารณ์อันโด่งดังนี้แม้เริ่มต้นจะมีฐานะเป็นแรงต้าน กระนั้นก็อาจกลายเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้เขียนนำเสนอสาระในหนังสือเล่มนี้ด้วย

* อาจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สำนวนภาษาที่เรียบง่ายไม่ซับซ้อน พร้อมแนบตัวอย่าง
สำเร็จรูปเพื่อให้ครูนำไปประยุกต์ใช้ไว้ในภาคผนวก
ท้ายเล่มร่วม 100 หน้า จากจำนวนหน้ากระดาษทั้งหมด
221 หน้า

ส่วนรูปแบบการนำเสนอที่ Gronlund เลือก
ใช้วิธีที่เปี่ยมชีวิตชีวาด้วยการยกประโยคสนทนา
ระหว่าง เด็กกับครู และเรื่องเล่าเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย
เพื่อกำหนดสถานการณ์ในจินตภาพให้ตรงกันระหว่าง
ผู้เขียนกับผู้อ่าน ตามด้วยการนำเสนอโมทัศน์หรือ
ประเด็นปัญหาและทางออกแก่ผู้อ่าน ซึ่งสอดคล้อง
กับแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับนิสิตนักศึกษา
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่ควรเรียนรู้ทฤษฎีอย่าง
สัมพันธ์แบบเนื้อเป็นเนื้อเดียวกับการปฏิบัติ ทำให้
หนังสือเล่มนี้นอกจากจะเป็นอาวุธทางปัญญาชั้นดี
ของครูนักปฏิบัติผู้ใฝ่รู้ อีกทั้งเป็นคู่มือชั้นเยี่ยมเพื่อใช้
ประกอบการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนให้แก่
ครูของศึกษานิเทศก์แล้ว ยังเหมาะสมที่อาจารย์
มหาวิทยาลัยจะให้เป็นตำราประกอบการสอนในระดับ
ปริญญาตรีอย่างยิ่ง

สำหรับความหมายของแนวการสอนตาม
ความแตกต่างนั้น Gronlund (2016) ได้นิยามและนำ
เสนอไว้ในส่วนของบทนำโดยเทียบเคียงกับคำว่าความ
เป็นปัจเจกบุคคล (Individualization) ในลักษณะ
ของการวางแผนหลักสูตรและยุทธวิธีการสอนที่ยึด
โยงกับความต้องการของเด็กในชั้นเรียนเป็นรายบุคคล
อันหมายรวมทั้งการตระหนักถึงความแตกต่างเฉพาะตัว
ของเด็กแต่ละคน การชื่นชมยินดีในความหลากหลาย
ที่เกิดขึ้น การพิจารณาเลือกยุทธวิธีสอนที่ริเริ่มจาก
ความเข้าใจเรื่องจุดเด่นของเด็ก และจัดเตรียม
ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทำทลายความสามารถ
ของเด็กแต่ละคน ซึ่งใกล้เคียงกับนิยามก่อนหน้าจาก
นักการศึกษาฝั่งออสเตรเลียอย่าง Kennedy และ
Stonehouse (2012) ซึ่งบัญญัติว่าแนวทางนี้หมายถึง
การจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กอย่างตอบสนอง
ความสามารถเฉพาะตัวแต่ละบุคคล วัฒนธรรม

มุมมอง จุดเด่น และรูปแบบการเรียนรู้เข้าใจ
พัฒนาการตามธรรมชาติของเด็ก อีกทั้งเป็นไปใน
ทิศทางเดียวกันกับนิยามของ Tomlinson (2001) ที่
เสนอในเชิงรูปธรรมว่าการสอนความแตกต่างนั้นหมายถึง
การจัดให้เด็กที่มีความแตกต่างในชั้นเรียนเดียวกันได้
มีช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งสาระ กระบวนการ
วิธีการสร้างความรู้ การทำความเข้าใจแนวคิดต่าง ๆ
รวมทั้งการออกแบบสื่อการสอนและวิธีวัดประเมินผล
ที่สอดคล้องเหมาะสมกับความสามารถของเด็ก
แต่ละคน

สาระสำคัญและความน่าสนใจของแต่ละบท

นอกจากบทนำในตอนต้นและภาคผนวกใน
ตอนท้าย หนังสือ “หลักสูตรที่มุ่งเน้นความสำคัญของเด็ก
เป็นรายบุคคล: แนวการสอนตามความแตกต่าง”
มีการแบ่งเนื้อหาออกเป็น 12 บท ดังนี้

บทที่ 1 การมุ่งเน้น ความสำคัญ ของเด็กและหลักสูตรรายบุคคล (Staying Child - Focused and Individualizing Curriculum)

บทนี้ Gronlund เริ่มต้นด้วยการอภิปรายถึง
บทบาทของครูอนุบาลในฐานะผู้ที่สามารถสร้างความ
แตกต่างอันแสนพิเศษแก่ชีวิตของเด็ก อีกทั้งย้ำถึง
ความสำคัญของการศึกษาปฐมวัยที่ต้องยึดถือคุณค่า
สากลอย่างแนวคิดเรื่องการปฏิบัติที่เหมาะสมกับ
พัฒนาการ (Developmentally Appropriate Practice
: DAP) ซึ่งไม่ไปด้วยกันกับแนวคิดเรื่องจัดการ
เรียนรู้แบบเดียวกันทั้งชั้น (One-size-fits-all) ทว่า
ต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์มาเป็นแนวทางการสอนตาม
ความแตกต่างของเด็กแต่ละบุคคล ยังผลให้ครูต้อง
มีบทบาทเป็นนักวิจัยร่วมด้วยโดยใช้กระบวนการจัด
ทำสารนิทัศน์เป็นเครื่องมือสำคัญในการสังเกตและ
จัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับเด็กอย่างเป็นระบบ ซึ่งแนวการ
สอนตามความแตกต่างจะเกิดประสิทธิผลสูงสุดได้
นั้นจำเป็นต้องมีเงื่อนไขสำคัญ 5 ประการ คือ 1) การ
มีเป้าหมายที่ครอบคลุมทั้งการให้ความสำคัญกับเด็ก
เป็นรายบุคคล การรู้จักเด็กเป็นอย่างดี และการชื่นชม

ยินดีในความแตกต่างของเด็กแต่ละคน 2) การออกแบบหลักสูตรโดยใช้การเล่นเป็นฐาน เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการเล่น 3) การประเมินตามสภาพจริงโดยอาศัยการสังเกตอย่างเป็นระบบและจัดทำสารนิทัศน์ 4) การใช้ข้อมูลที่ครูสังเกตได้วางแผนออกแบบการเรียนรู้สำหรับเด็ก และ 5) ครูและครอบครัวร่วมมือกันเพื่อประโยชน์ของเด็ก

บทที่ 2 การทำความรู้จักเด็กและครอบครัวของเด็กแต่ละคน (Getting to know Each Child and Family)

สาระสำคัญของบทที่ 2 วิพากษ์ถึงครอบครัวในฐานะสถาบันที่ประกอบสร้างและก่อร่างชีวิตของเด็ก ความสำคัญของการร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน แนวทางและประโยชน์ของการสร้างบรรยากาศเอื้อให้เด็กรู้สึกที่โรงเรียนอบอุ่นเหมือนบ้าน ซึ่งการทำความรู้จักเด็กและครอบครัวของเด็กแต่ละคนไม่ได้หมายถึงแค่การพูดคุยกับเด็กและผู้ปกครองเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการบันทึกข้อมูลของเด็กเป็นรายบุคคลใน 10 ประเด็นด้วยกัน คือ 1) ภูมิหลังทางวัฒนธรรมของครอบครัว 2) ประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมาของเด็ก 3) องค์ประกอบของครอบครัว 4) รูปแบบการเรียนรู้ของเด็ก 5) จุดเด่นทางพัฒนาการของเด็ก 6) ความสนใจของเด็ก 7) ความก้าวหน้าทางพัฒนาการที่เริ่มปรากฏ 8) วิธีการเรียนรู้และวิธีที่เด็กตอบสนองต่อความท้าทายต่าง ๆ 9) การแสดงออกทางอารมณ์ และ 10) สุขภาพและความต้องการด้านกายภาพของเด็ก

บทที่ 3 ความสำคัญของการเล่น (The Importance of Play)

หลักสูตรที่ใช้การเล่นเป็นฐานและการเรียนรู้ที่สนุกสนานคือรากฐานสำคัญที่จะช่วยให้ครูเข้าใจเด็กอย่างลึกซึ้ง นำไปสู่การออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการและความแตกต่างของเด็กเป็นรายบุคคล ซึ่งครูจำเป็นต้องวางแผนตารางประจำวันเพื่อให้มั่นใจได้ว่าแต่ละวัน

เด็กทุกคนจะได้มีโอกาสเล่น โดยวางเป้าหมาย 3 ประการในการจัดบันทึกข้อมูลคือ 1) เป้าหมายการเรียนรู้ 2) ความสนใจของเด็ก และ 3) คำศัพท์ที่เด็กใช้ และทำการสังเกตผ่านช่วงเวลาที่เด็กเล่นบล็อก เล่นบทบาทสมมติ เล่นมุมประสาทสัมผัส สร้างสรรค์งานศิลปะ เล่นสร้าง ทำกิจกรรมในมุมหนังสือ ชีตเขียนหรือเล่นในมุมกิจกรรมอื่น ๆ โดยครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นอย่างสูงสุด

บทที่ 4 เรียนรู้เกี่ยวกับความสนใจและกิจกรรมที่เด็กโปรดปราน (Learning About Children's Interests and Favorite Activities)

Gronlund เสนอให้ครูทำแบบบันทึกความถี่ในการเล่นมุมต่าง ๆ ของเด็ก อีกทั้งทำการสำรวจความสนใจของเด็กแล้วบันทึกในรูปของการจัดทำสารนิทัศน์ โดยครูจะต้องมีการสัมภาษณ์พูดคุยกับเด็กแต่ละคนในชั้นเรียนของตนเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ 6 ประการ คือ 1) เรื่องที่เด็กชอบทำที่สุดเมื่ออยู่ในโรงเรียน 2) มุมการเล่นหรือกิจกรรมที่เด็กชอบมากที่สุด 3) เรื่องที่เด็กรู้สึกตัวเองทำได้ดีเป็นอย่างไร 4) เรื่องที่เด็กอยากให้ตนเองเก่งขึ้น 5) เรื่องที่เด็กอยากจะได้เรียนรู้ให้มากขึ้น และ 6) เรื่องอื่น ๆ ที่เด็กอยากจะได้บอกครูเพิ่มเติม ซึ่งการทำเช่นนี้จะทำให้ครูได้เรียนรู้เกี่ยวกับความสนใจและกิจกรรมที่เด็กแต่ละคนโปรดปรานได้อย่างตรงไปตรงมาที่สุด อันจะนำไปสู่การออกแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องสัมพันธ์กับจริตและความต้องการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน ทำให้เด็กเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

บทที่ 5 การวางแผนการเล่นตามความสนใจของเด็ก (Planning for Play Based on Children's Interests)

เพื่อจะประสบความสำเร็จในการวางแผนการเล่นตามความสนใจของเด็กได้นั้น ครูจะต้องบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกแผนการเล่นของเด็กเป็นรายบุคคล เริ่มจากการระบุนิสัย ความชอบ และ

กิจกรรมที่แสดงให้เห็นจุดเด่นของเด็กควบคู่ไปกับ ระบุรายชื่อเพื่อนร่วมชั้นคนอื่น ๆ ของเด็กที่มีความ สนใจและพัฒนาการด้านเด่นที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งใน ส่วนนี้สามารถใช้ข้อมูลจากสารทัศนที่จัดทำไว้ในบท ที่ 4 ได้ จากนั้นจึงวางแผนการจัดประสบการณ์การ เล่นให้เด็กที่ออกแบบขึ้นจากความสนใจและจุดเด่น ของเด็ก เช่น มุมการเล่นที่เด็กจะเข้าไปเล่น อุปกรณ์ การเล่น และกลยุทธ์สำคัญที่ครูเลือกใช้เพื่อสนับสนุน การเล่นของเด็ก ทำที่ดีที่สุดคือการบันทึกผลที่เกิดขึ้น จากการปฏิบัติตามแผนการเล่นที่วางไว้ทั้งประเด็นที่ สำเร็จและยังไม่สำเร็จ รวมถึงแนวทางในการปรับปรุง แผนการเล่นให้สมบูรณ์ขึ้นในโอกาสต่อไป

บทที่ 6 การใช้ดุลยพินิจประกอบ กระบวนการประเมินผลจากการสังเกต (Practical Considerations about the Observational Assessment Process)

นอกจากการวางระบบที่รัดกุมเพื่อให้ กระบวนการสังเกตเป็นไปอย่างราบรื่นเป็นเนื้อเดียวกับ การจัดการเรียนการสอน ประเด็นสำคัญที่ละเลย ไม่ได้คือการใช้ดุลยพินิจพิจารณาเลือกถ้อยคำที่จะใช้ บันทึกลงในแบบบันทึกต่าง ๆ ซึ่ง Gronlund นำเสนอ ทั้งถ้อยคำที่ครูควรเลือกใช้ซึ่งเป็นลักษณะของ ข้อเท็จจริงที่ตรงไปตรงมาปราศจากการตัดสิน และ ถ้อยคำที่ครูพึงหลีกเลี่ยงซึ่งเป็นลักษณะของคำที่ชี้ว่า มาจากความคิดเห็นที่มีอคติไม่ว่าจะเป็นอคติทางบวก หรือลบก็ตาม

บทที่ 7 สารนิทัศน์ประเภทแฟ้มสะสม ผลงานที่อุดมไปด้วยข้อมูล (Rich, Informative Portfolio Documentation)

ในบทที่ 7 นี้ นอกจากจะนำเสนอคุณูปการ ของการจัดทำแฟ้มสะสมผลงานแล้ว Gronlund ยัง ให้ตัวอย่างของแบบบันทึกต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ครูกัด สรรและนำเสนอข้อมูลสำคัญที่สะท้อนแสดงถึง เอกลักษณะเฉพาะตัวของเด็กแต่ละคน ซึ่งมีใช้เรื่อง เหลือปากว่าแรงหรือกลายเป็นภาวะที่ออกเงยจาก

งานประจำจนนำมาซึ่งความอดทนระอาใจอย่างที่ Schmoker เคยวิพากษ์วิจารณ์แนวการสอนตามความ แตกต่างแต่อย่างใด เพราะการจัดทำแฟ้มสะสมผล งานตามที่ผู้เขียนเสนอนั้นสามารถพิจารณาได้ว่าเป็น เรื่องของการคัดสรรข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและบันทึก อย่างเป็นระบบตั้งชื่อเชิญให้ปฏิบัติไว้ในบทก่อนหน้า มานำเสนอเท่านั้น

บทที่ 8 การมีส่วนร่วมในการสะท้อนเชิง ลึกเกี่ยวกับเด็ก (Engaging in Deep Reflection about Children)

หลังจากผ่านกระบวนการต่าง ๆ ตามสาระ สำคัญในแต่ละบทที่ผ่านมาแล้วนั้น บทที่ 8 เป็นเรื่อง ของการให้แนวทางแก่ครูเพื่อที่จะไตร่ตรองสะท้อน ความคิดเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของตนเอง เพื่อปรับปรุงการวางแผนงานต่าง ๆ ของตนให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น โดยผ่านข้อคำถามสำคัญ 3 ประการคือ 1) อะไรบ้างที่ทำแล้วได้ผล 2) อะไรบ้างที่ ทำแล้วไม่เกิดผล และ 3) ได้เรียนรู้อะไรเกี่ยวกับ เด็กแต่ละคนทั้งในลักษณะของปัจเจกบุคคลและการ สัมพันธ์กับคนอื่น ๆ แบบกลุ่มของเด็ก แน่ใจว่าเพื่อให้ ผู้อ่านเห็นแนวทางอย่างเป็นรูปธรรมพร้อมนำไป ปฏิบัติได้จริง Gronlund จึงนำเสนอแนวทางและ ตัวอย่างของการเขียนสะท้อนความคิดเพื่อให้ครูได้มี ส่วนร่วมในการระบุข้อมูลสำคัญจำเป็นของเด็กแต่ละ คนในเชิงลึกได้ ซึ่งในส่วนนี้มีประโยชน์ทั้งในแง่ของ การพัฒนาเด็กและการพัฒนาตนเองของครูได้อย่าง คู่ขนาน

บทที่ 9 การวางแผนเป้าหมายต่าง ๆ เป็นรายบุคคล (Planning for Individualized Goals)

ยิ่งครูมีโอกาสใช้เวลากับเด็กมากเท่าไร รั ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กแต่ละคนก็ยิ่งจะลึกซึ้ง มากขึ้น ซึ่งเมื่อมาถึงขั้นนี้ สิ่งที่ครูพึงทำลำดับต่อไปจึง เป็นการกำหนดเป้าหมายต่าง ๆ สำหรับเด็กเป็นราย บุคคล ซึ่งจะใกล้เคียงกับการวางแผนการเล่นตาม ความสนใจของเด็กในบทที่ 5 ทว่ายกระดับจากการ

วางแผนการเล่นเป็นการเป้าหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กนั่นเอง เป็นต้นว่าการสนับสนุนให้เด็กเขียนชื่อจริงของตนเองได้ การเปลี่ยนจากการเล่นคู่ขนานเป็นการเล่นอย่างมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อนคนอื่น เป็นต้น ซึ่งการวางแผนในลักษณะนี้ ครูจะต้องเลือกและระบุกลยุทธ์การสอนที่เหมาะสมกับเป้าหมาย เช่น ใช้วิธีชมเชยเมื่อเด็กประสบความสำเร็จ ใช้กลวิธียกย่องระดับการเรียนรู้ของเด็ก (Scaffolding children's learning) ตามแนวคิดของ Vygotsky และอาจปรับหรือจัดเตรียมสถานการณ์ให้สอดคล้องกับความต้องการที่จะพัฒนาของเด็กเป็นรายบุคคล รวมทั้งการยั่วยุท้าทายความสามารถของเด็ก เป็นต้น

บทที่ 10 การเตรียมตัวสำหรับการประชุมครูและผู้ปกครอง (Preparing for Family/Teacher Conferencing)

ในบทนี้จะเป็นการยกระดับสารนิทัศน์ที่ทำในบทก่อนหน้านี้ทั้งหมดสู่การวัดและประเมินผล ซึ่ง Gronlund ไม่เสียเวลายืดเยื้อ แต่มุ่งสู่การเสนอ 7 ขั้นตอนสำคัญทันที นั่นคือ 1) ยุติการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) พิจารณาพิเคราะห์สารนิทัศน์ของเด็กแต่ละคนทีละด้าน 3) เพิ่มเติมข้อมูลที่ตกหล่นให้ครบถ้วน 4) เชื่อมโยงข้อมูลของเด็กแต่ละคนกับมาตรฐานการเรียนรู้ หรือตัวบ่งชี้สำคัญเพื่อประเมินผล 5) ระบุหมายเหตุสำคัญที่เด็กแต่ละคนประสบผลสำเร็จบรรลุตามมาตรฐานตัวบ่งชี้ต่าง ๆ 6) เขียนรายงานสรุปผลสำหรับเด็กแต่ละคน และ 7) จัดตารางประชุมครูและผู้ปกครองเพื่อนำเสนอแฟ้มสะสมผลงานรวมถึงผลสรุปเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน ทั้งนี้ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประชุม และเอกสารข้อมูลที่จะใช้นำเสนอแต่ละครั้งในหนึ่งปีการศึกษาให้ชัดเจน

บทที่ 11 การใช้ดุลยพินิจประกอบการออกแบบการศึกษาพัฒนาการ (Practical Considerations When Creating Developmental Studies)

Gronlund วิพากษ์ถึงความสำคัญของการที่ครูอนุบาลควรมุ่งหาทางคงความสุขในการสอนเด็กปฐมวัยไว้ ควบคู่ไปกับการสร้างความร่วมมืออันดีกับแต่ละครอบครัวของเด็กในห้องไว้ให้ได้ อีกทั้งต้องพยายามพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ กระนั้นก็ต้องยืดหยุ่นและปรับกระบวนการตามสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการ และรู้จักให้อภัยตนเองเมื่อเกิดความผิดพลาด เพราะงานของครูอนุบาลนั้นเต็มไปด้วยข้อเรียกร้องหลายประการ

บทที่ 12 การเริ่มต้นอีกครั้งของเส้นทางแห่งความสุข (Continuing the Journey of Delight)

ในบทที่ 12 ซึ่งเป็นบทสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้ Gronlund เสนอว่าครูจะต้องหาทางถนอมรักษาความมุ่งมั่นและปรารถนาอันแรงกล้าในวิชาชีพของตนเองไว้ ทั้งนี้การที่จะเป็นครูอนุบาลที่มีความสุขได้จำเป็นต้องหาหนทางด้วยตนเอง แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าต้องฝ่าฟันอุปสรรคในหน้าที่การงานเพียงลำพัง ครูควรร่วมแรงร่วมใจกับเพื่อนร่วมงานเพื่อทำในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมกับเด็กปฐมวัยร่วมกัน รวมทั้งไม่มีที่ที่จะจัดเวลาให้ตนเองได้ทำกิจกรรมที่นำความสุขเพลิดเพลินมาให้ เพราะความสุขของครูย่อมส่งไปยังความรู้สึกของเด็ก เช่นเดียวกับที่ความสุขของเด็กย่อมสะท้อนกลับมาอย่างหัวใจของครูเช่นกัน

บทส่งท้าย

จะเห็นได้ว่าจุดเด่นของหนังสือเล่มนี้คือต่อการจัดลำดับความคิดโดยเริ่มต้นจากแนวคิดเชิงทฤษฎีไล่เรียงไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งเมื่อเทียบกับหนังสือที่ว่าด้วยหลักสูตรการสอนตามความแตกต่างของเด็กปฐมวัย ที่ใกล้เคียงกัน พบว่ามีผลงานของ Middendorf (2012) เรื่อง Differentiating Instruction in Kindergarten หรือ “การจัดการเรียนการสอนตามความแตกต่างในโรงเรียนอนุบาล” อีกเล่มหนึ่ง ซึ่งให้นำหน้ระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสัดส่วนเท่า ๆ กัน ทว่าผลงานของ Gronlund จะพิเศษกว่า

ตรงที่มีภาคผนวกซึ่งเอื้อต่อการนำความรู้ความเข้าใจไปปฏิบัติจริงได้ทันที กล่าวคือมีแบบฟอร์มพร้อมตัวอย่างการบันทึกข้อมูลในการจัดทำสารนิทัศน์ทุกรูปแบบที่หนังสืออ้างอิง อีกทั้งมีการสร้างแรงบันดาลใจและเสนอมุมมองที่น่าจะทำให้ผู้อ่านรู้สึกเปี่ยมสุขที่ได้เป็นครูของเด็กปฐมวัยร่วมด้วย

อนึ่ง เนื่องจาก “เด็ก” ในหนังสือทางการศึกษาปฐมวัยเล่มนี้หมายรวมเฉพาะเด็กวัย 2-6 ปี เท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากช่วงอายุของเด็กปฐมวัยในทางสากลที่สมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติสหรัฐอเมริกา (National Association for the Education of Young Children: NAEYC) กำหนดว่าเด็กปฐมวัยคือเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 8 ปีบริบูรณ์ ประเด็นนี้อาจพิจารณาได้ว่าหลักสูตรที่มุ่งเน้นความสำคัญของเด็กเป็นรายบุคคลเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กที่มีความแตกต่างหลากหลายและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในช่วงที่เด็กมีอายุ 2-6 ปี ตามที่ Gronlund เสนอเป็นหลักเท่านั้น

ทั้งนี้ผู้เขียนมิได้นำเสนอว่าเหตุใดสาระ วิธีการ และแบบฟอร์มต่าง ๆ ที่ถูกนำเสนอในเล่มจึงไม่แนะนำให้ปรับใช้ในในระดับประถมศึกษาตอนต้น ทั้งที่ความเป็นเด็กปฐมวัยยังขยายไปอีกจนถึงเมื่อเด็กมีอายุ 8 ปี แม้ว่าฐานคิดสำคัญของหนังสือเล่มนี้จะเป็นแนวคิดเรื่องการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของ NAEYC ก็ตามที่ กระนั้นก็อาจพิจารณาได้ว่าการสอนบนความแตกต่างที่ว่่านี้ น่าจะทำได้ง่ายกว่าเมื่อเป็นการสอนในระดับการศึกษาปฐมวัย ซึ่งหากข้อสันนิษฐานนี้เป็นจริง บทวิจารณ์ของ Schmoker เมื่อปี ค.ศ. 2010 ก็น่ารับฟังมิใช่น้อย

อย่างไรก็ดี ในทางการศึกษาปฐมวัยไทย มีงานหลายชิ้นที่ใช้แนวคิดย่อยร่วมกันกับแนวทางการสอนตามความแตกต่าง โดยเฉพาะงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำสารนิทัศน์และการได้รตรงสารนิทัศน์ที่ช่วยให้ครูอนุบาลรู้จักเด็กดีขึ้น มีทักษะในการสังเกตจดบันทึก และประโยชน์ในการประเมินพัฒนาการ

และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามสภาพจริง (ศิริประภา พงศ์ไทย, 2542: ศศิลักษณ์ ชัยนิกิจ, 2544: เกสร กอกอง, 2545: จังรอง สมมิตร, 2547: สนิหาภรณ์ นารถพินิจ, 2553) ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงทศวรรษแรกของการปฏิรูปการศึกษาเท่านั้น ทว่าหลังจากนั้นเป็นต้นมา ยังไม่ปรากฏงานเขียนหรืองานวิจัยที่ใช้แนวคิดของหลักสูตรการสอนหรือแนวการสอนตามความแตกต่างโดยตรง กอปรกับแนวคิดนี้ยังมีแง่มุมให้วิพากษ์ได้อีกมาก เป็นต้นว่าสัดส่วนของภาระงานครูที่เพิ่มขึ้นจากการใช้หลักสูตรการสอนตามความแตกต่างของเด็กต่อความก้าวหน้าทางพัฒนาการและการเรียนรู้ที่เพิ่มพูนของเด็ก หรือแม้กระทั่งการพัฒนาแบบฟอร์มต่าง ๆ เพื่อจัดทำสารนิทัศน์ให้ใช้ประโยชน์ได้จริงในชั้นเรียนระดับปฐมวัย เหล่านี้จึงเหมาะสมยิ่งหากจะมีการนำแนวการสอนตามความแตกต่างไปศึกษาวิจัยในบริบทไทยให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง

เอกสารอ้างอิง

- เกสร กอกอง. (2545). การรับรู้และการจัดทำสารนิทัศน์ของครูอนุบาลในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จังรอง สมมิตร. (2547). ผลการพัฒนาทักษะการสังเกตและจดบันทึกของครูปฐมวัยโดยใช้การนิเทศแบบได้รตรงสารนิทัศน์. ปรินญาณิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศศิลักษณ์ ชัยนิกิจ. (2544). การพัฒนาโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศิริประภา พงศ์ไทย. (2542). **การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับครูอนุบาลโดยใช้วิธีการไตร่ตรองสารนิทัศน์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนีนางุย์ นารถพินิจ. (2553). **การศึกษากิจการจัดทำสารนิทัศน์การเรียนรู้ของเด็กโดยครูอนุบาล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Gronlund, G. (2016). **Individualized child-focused curriculum: A differentiated approach**. USA.: Redleaf Press.
- Kennedy, A. and Stonehouse, A. (2012). **Three high expectations for every child**. [Online]. Available from: <http://www.education.vic.gov.au/earlylearning> [2016, July 6]
- Middendorf, C. (2012). **Differentiating instruction in kindergarten**. USA.: Scholastic Teaching Resources.
- Schmoker, M. (2010). **When pedagogic fads trump priorities**. *Education Week*, 30(5), 22-23.
- Tomlinson, C. A. (2001). **How to differentiated instruction in mixed-ability classrooms**. 2nd edition. USA.: Association for Supervision and Curriculum Development.